

Efterretninger, meddeelte af Professor Wegtrup.

Det vil formodentlig ikke være Læseren ukjært, at kjende de nyeste Erfaringer i Landvæsenet, som læses i periodiske Blade. Af disse ere for Danske de lærerigste, næst efter vore egne, die Landwirthschaftlichen Hefte, som udgives af det Schleswig-Holsteinischen patriotischen Gesellschaft i Altona, die Mecklenburgischen Annalen, og Thaers Möglinsche Annalen.

§ 1. Imod Brak gjøres den Indvending, naar Jorden ikke er uren af Dvæl og andet Ukrud, som gjør Brak nødvendig, taber den i sin Frugtbarhed, ved flere Gange at ploies om Sommeren, thi derved uddunster den for meget paa den varme Aarstid, og taber den fornødne Fugtighed af Dug og Regn; er den derimod beskyttet med Birk, Kartofler, eller andre Rodvæxter, som holdes rene med Hypperedskaber, give disse Skygge, og holde Jorden reen og skjor. (Denne Bemærkning gjøres af Baron Boght paa Flotbeck ved Altona.)

§ 2. Anførte Forfatter paaستاer, at gjøde med Hornspaaner, eller med brændte, eller knusede Been 600 til 800 Pd., eller med fiint pulveriseret Salpeter 40 Pd., gjør lignende Birk.

ning, som 10 til 15000 Pbd. Staldmøg, og at det samme er Tilfældet med Vandhuusgjødsk, tørret under et Halvtag, for at tabe Lugten, og derpaa med Røller bearbejdes fiint. Det Sidste bruges i Frankrige, og det Første i England. Paa samme Maade bruges og Gips, eller $\frac{2}{3}$ Kalk og 1 Deel Svovl, iligemaade Salt, som og Oliefager, knusede til Meel. Det strøes oven paa den voxende Kvever i Foraaret, 1 à 2 Tdr. til en Tønde Land, kan og anvendes paa Sæd og Græs. Beenpulveret kan og nedpløies, og bruges til Rodværter. Engælænderen Cook, en bekjendt Landmand, har aarlig 500 Acres med Turnips, som gjødes med Beenpulver. Det fortjente dog et Forsøg i det Mindre, og kan ei være bekosteligt. I de Badensche Landw. Vereins, Hest IX, for 1823, S. 39, paastaaer Mylius, at 1 Pbd. Salt udretter det Samme, som 3 Pbd. Beenmeel, og 25 Pbd. Beenmeel udretter det Samme, som et Læs Dvægsmøg. Ferussac anfører i sin Bulletin, for 1826, P. 85, at knusede eller malede Been bruges i det Nordlige af England og i Skotland, til Gjødning for Jord, som er tør eller leret, dets Nytte varer i 30 Aar, men er utjenligt for sive Jorder og for Kalkjorder, dets Nytte er mærkelig paa Engene. (Udaf en Skrivelse til M. de Dombasle, Bestyrer af en offentlig Forsøgsgaard, ei langt fra Paris.)

§ 3. Samme Forfatter paastaer, at han af fleeraarig Erfarenhed kan bevidne, at den hollandske Hvede kan bringes til en høiere Markedspris end den Mecklenburgske (som altid betales til høiere Pris) naar man bruger den Forsigtighed: at saae aarsgammel Hvede, og aldrig i frisk gjødet Jord; at den saaes i Jord, som er aldeles skjør, og dybt pløiet; at den saaes jevnt, og lettelig nedpløies; at den høstes før den er fuldkommen moden, og staaer i Travehob at estermodnes; og at man lader Hveden flere Gange gaae igjennem Møllestenene for at skure den, at det Glossede ved Diet, fine smaa Haar, derved aftages, at den renses paa Kornharpen fra Smaahveden, som gives til Creaturene. Vel tages derved i Maalet, men det erstattes ved den bedre Betaling, 8 til 10 Species meer pr. Læst. 20 Edr., og at sliig Hvede altid finder Kjøbere, naar den sædvanlige ei kan affættes.

§ 4. Den hvide engelske Hvede saaes nu ei sjeldent, saavel i England, som og i det nordlige Frankrige, i Februar og Marts. Det er og forsøgt af flere Landmænd i Holsteen, og har havt et godt Udfald; de have endog saadet den først i April, og havt 9 Edr. paa Tonde Land, ja, indtil 14 Edr., og af Halm 3000 Pd. Den hvide Hvede er en ædlere Hvedesort end den brune Holsteenske; den sidste er haardsørere; den hvide er mere kjælen i strenge Vintere, derfor

er det, at man har forsøgt at saae den om Forsaaret. Den er tilkjøbs til Saaesæd hos Baron Boght paa Flotbeck pr. Altona. Hvede fra China og Tartariet anbefales af russiske oeconomiske Skrifter, efter Forsøg der.

Mod Brand i Hveden anbefales, at støbe Sæden vel med Blaasteen (Kobbervitriol). Brand paaastaaes at hidrøre fra umoden Sæd, høstet for tidlig; derfor bør Sædekornet overgjemmes i 2 Aar, ei heller gjødes med frisk Gjødsning. I Rusland kjendes lidet til Brand, da Sæden der tørres ved kunstig Varme, som forhindrer dette Onde.

§ 5. At nedpløie grøn Gjødske bliver mere almindeligt, og bruges nu i det Store paa sandige Jorder. Saaledes har Thær aarlig besaaet 30 Tdr. Land og derover med Spergel alene, dog skal det, efter hans Formening, være gavnligt, at blande Spergelen med Boghvede; ligeledes tilraades at nedpløie Rugen, naar den vil gaae i Hvippe. Ved sliig grøn Gjødske vindes, at magre Sandjorder, som kun give 3 Fold af Rug, kan uden anden Gjødske give 5 Fold, og at hiin kan anvendes endog paa Glyvesand.

§ 6. En Tønde Land geometrisk holder 240 □ Ruthen. I god Jord kan 100 Ruthen give 810 Pd. Havre, men 100 Ruthen med Kartofler kan give 9000 Pd. Kartofler. 1 Pd. Havre er at fodre med, liig med 4 Pd. Kartofler, følge-

lig er 3240 P^b. Kartofler liig med 810 P^b. Havre. Der vindes altsaa $\frac{2}{3}$ af Arealen til andet Brug. Kartoflerne afkræfte ikke Jorden saa meget, som Havresæden. Med Kartofler kan og Heste fodres, og bruges af flere Landmænd.

§ 7. Ovenfor i § 2 taltes i Korthed om adskillige mindre bekjendte Gjødningsmidler efter Baron Boghts Erfaring. I neue Annalen der Mecklenburgisen Landwirthschaft, 1ste Aarg. S. 232, forklares det tydeligere. Affaldet fra Kammagere og Beendriere begydes med Møgvand og henligger en Tid for at opløses. Dog er det ikke nødvendigt, thi det kan og bruges som det kommer fra Professionisterne, og gjør samme Virkning. Det strøes over Enggræs og Klever, ligeledes over Vintersæden om Efteraaret; dog er det bedre at strø det om Foraaret over den Sæd, som Kleveren saaes i; det udstrøes over den aabne Fure, efter at Sæden er nedkrøiet, i stille Veir, naar Himlen lover Regn. En Tøn-
de af slikt Affald udretter mere end 3 Læs Dvægmøg; 16 Tønder ere tilstrækkelige til at gjøde en Tøn-
de Land. Det er tjenligt for al Slags Jord, om det endog var Sand; det varer lige-
saa længe som Dvægmøg. Man kan bruge ligesom Horn og Hover af Creaturer, men det varer længere inden det opløser sig. Slikt Gjø-
ning passer og for Drangerier. Formodentlig benyttet Affaldet fra Kammagere og Beendriere

paa anførte Maade af Gartnere, siden Adressesavisen averterer derom. Synes man, at det er for besværligt at raspe Kreaturenes Horn og Høver, og at det er for langsomt at bringe dem til Forraadnelse, kan man paa den Eng eller Græsmark man vil gjøde, nedstikke Horn og Høver, de opløse sig da med Tiden, og gjøde godt i mange Aar. De mecklenburgske Annaler tilraade at samle Vandhuusgjødiken i en Grube, øse Vand paa den, at den bliver som en Deig og gaaer i Forraadnelse; derpaa blandes den med Leer, og vel gennemarbejdes til en sei Masse, og derpaa stryges til Steen, som tørres paa et skyggesfuldt Sted. Naar det skal bruges, stamperes Stenene til Pulver, og strøes over Kveveren og den unge Sæd. Saaledes skal Chinejerne bruge det, der er det en Handelsartikel. Vil man bruge Salt, strøes det om Foraaret over Engene og Kveveren, og hver Gang Kveveren er afflaaet. Man regner en Tønde Salt til en Tønde Land, nogle bruge 2 Tønder. Salt kan bruges enten alene, eller med Aske, det udretter det Samme som Gips. Andre blande $\frac{1}{8}$ til $\frac{1}{10}$ Deel til Gjødningen, som Præservativ mod Jordlopper paa Roer og Raps.

§ 8. At udplante Raps har længe været bekjendt i Belgien. Det er forklaret af Scherz i hans Bog über die belgische Landwirthschaft. Det er og forsøgt i Holsteen med Held. Exem-

vel derpaa læses i *Skriften d. Schl-Holst. patr. Gesellschaft, 5ter Band, Hest 1. S. 107.* Maaden er denne: paa et frugtbart Stykke Jord saaes i Midten af Juli Vinterraps ei for tykt, for derfra at tage Planter til Udplantning midt i September. Børn bruges dertil. Helst vælges de Planter, som ere kortsammede. Disse optrækkes, Jorden rystes fra, ved at slaae dem imod Joden, derpaa bindes de i Knipper med et Halmbaand, og henbæres til Marken, hvor de skal sættes. Plantestokken bruges. Paa hver Ager ansættes 4 Personer; 10 Børn, hvis Dagløn til hver er 4 Rsk., beplante om Dagen 48 Ruthen, som er 2800 □ Alen, følgelig en Tønde Land i 5 Dage, som vil koste $3\frac{1}{2}$ Specie. Af Planterne mislykkes næsten ingen, og give et større Product, end naar de ere groede paa Stedet. Andre foretrække Spaden for Plantepinden; med Spaden gjøres en Abning, og en Plante sættes i hvert Hjørne af Børn; Jorden sammentrykkes med Haanden eller med Knæet. Paa den Maade kan 8 Personer i en Dag beplante 56 Ruthen, det er omtrent en Tønde Land i fire Dage. Afstanden for Planterne er 6 Tommer, og 14 Tommer mellem Raderne. Paa den Maade kan det koste at beplante en Tønde Land omtrent 5 Rbb. 2 Mk. Paa smaa Jordbrug var det og anvendelig med Sæd, men Sædeplanterne maatte gives en Afstand af 4 Tommer, og Raderne

indbyrdes 14 Tommer, at et Skuffejern kan gaae mellem dem. Efter Forsøg med Hvede og Byg er der avlet 20 Tdr. paa Lønde Land. I Eiderstedter Mark har man længe kjendt at udplante Raps paa de Pletter, hvor den er gaaet bort om Vinteren, og der er Udplantningen foretaget i April.

At saae Raps med Boghvede er forsøgt, og befundet tjenligt; andre have tilraadet at saae Raps i Byg, som Kleverfrø.

§ 9. Trüffel, vil man sige, har i ældre Tider været fundet i Skovene ved Sorø, men hvor, vides nu ikke. I Frankrige og i Rusland findes den hyppig. I bulletin par Ferussac for 1826 N. 103, gives om dens Dyrkning følgende Efterretning: Trüffel, vraie truffe, tuber galonum, lycoperdon tuber, er rund af Figur, noget oval, hvid i Ungdommen, siden mørk, faldende i det Sorte ved sin Modenhed; der haves og en hvid Sort, som er mere æstimeret, fordi dens Lugt og Smag er finere. De Sorter, tuber suillum, minimum og cervinum, ere ikke spiselige. Trüffel voxer paa fugtige Steder, i Dale og paa jevn Mark, paa Steder, hvor Træerne ei staae tættere, end at Soel og Luft kan komme til. Under Egetræer ere de hyppigst og størst, tillige er deres Lugt meest behagelig. Under andre Træer ere de mindre, og af ringere Beskaffenhed. I Fyrreskove træffes de aldrig, sjældent

i Skove af blandede Træer. Man formoder, at Garvestoffet i Egetræets Bark og Blade er efter Sandsynlighed det, som nærmest bidrager til at ernære Truffelen og give den Smag. Derfor bør Jorden til Truffel tilberedes ved at lægge paa Stedet Egebark og Egeblade, at den kan formere sig, eller reproducere sig, og til Anlægget vælges lavt liggende Jord, som er fugtig. Til Forplantning kan ikke vælges unge eller gamle Knolle, men uborne, som ere i fuld Kraft, at de kan give ny Afslæggere. Man har at vogte sig for at den berøres af Luften og Solen, da Planten strax døer. Truffler opsøges af Svin, Ræve, Snegle, Muus med flere Fjender. Maaſkee vore Forstkyndige kunde interessere sig for den Sag og opelske dem, da de betales dyrt, og bruges til Posteier og Saucer.

§ 10. Samme Tidsskrift for 1825, Vol. VI, P. 24, anbefaler mod Kornormen, *calandra granaria*, som udhuler Kjernen i Kornmagaziner, at den fordrives ved at udbrede over Korndyn-gen Faareſkind, som har i Ulden sin naturlige Fedme; efter fire Dage tages de bort, da de findes bedækkede af døde Kornorme, som afryfkes. Efter nogen Tids Forløb, lægges Skindene atter paa, det gjentages 4 til 5 Gange, i en Tid af 20 Dage, og man kan være forsikkert om, at der nu ingen Kornorme ere tilbage i Dyn-gen. Da ſaa mange Kornlofter ere i den senere Tid

bedærvede af dette Utsi, fortjente dette simple Raad at forsøges, for at faae det ubrøddet.

§ II. Skal Sæd opbevares i flere Aar, har man erfaret i Frankrige, at den bevares meget vel i Kuler i Jorden, gravede som Brønde, paa et tørt Sted, de kaldes Silos, paa Dansk Jordmagaziner. Ternaux, berømt fransk Deco- nom, i Saint-Duen, nær ved Paris, forsikrer, at hos ham har Sæden været gjemt i 5 Aar til Forsøg i en Silos, og befandtes aldeles vel be- varet, og fri for Fugtighed. See Ferussac bul- letin for 1825 P. 37. De Franste have gjort mange Forsøg i den Sag, da Kornpriserne have været i flere Aar særdeles lave, de ansee det for vigtigt, at opbevare Belsignelsen til Mangelskaar; flere Forsøg anføres i Annales de l'agriculture française. I det Blad, Aarg. 1825 P. 389 til- føies, at Kornmagaziner have bedst i Klipper, fordi Luftens Temperatur er der bestandig eens, og under 10° Reaumur, især naar der kan skaf- fes Lufttræk til begge Sider. Ved Forsøg i Frankrige er det befundet paalideligt baade for Sæd og Meel, det taber intet i Udseende og Smag, og Kornorme kan ei avles deri, naar Temperaturen er under 9°. Men Sæden maa være udtørsket 6 Maaneder forud, ei være bes- skadiget, og være fuldkommen sund. I Følge denne Oplysning kunde man bevare Sæden i Jorden hos os, ved at henlægge den i Jiskjæls

dere, som gives Træk, og bleve indrettede dertil; man sparede da at kaste Sæden; i Fiskjældere haveS eens Temperatur, under 9° R. Imidlertid gives et tredje Forslag til at bevare Sæden. Flere Tønder sættes i Magazinet oven paa hinanden med Mellemrum. Fra hver Tønde gaaer en Tub, tre Tommer lang, til en Åbning i understaaende Tønde, og paa samme Maade til den efterfølgende, at Sæden kan løbe fra een Tønde i den anden, og har Skud for Åbningen til at lukke. Paa den Maade kan gjemmes meer Sæd paa et Loft, end paa den sædvanlige, og man er fri for Rastning og Utsi. Er neden under en hvælvet Kjelder, kan Sæden løbe deri, i Ildbrands Tilfælde. Den Maade, i Tønder at gjemme Sæden, synes at være anvendelig til at opbevare Sædekorn af Hvede og Rug, som og til Hørfrø, for at undgaae Rastning; eller og at opbevare Sæden uastorfsen, enten i Hvipperne eller i Kerner.

§ 12. For nogle Aar siden have de Franske indført Geder fra Thibet, som bestode sig vel i deres ny Fødeland. Disse Geder yde 8 til 10 Lod enkelte indtil 20 Lod duvet (sin Laad). Denne Gedeart er meget rolig, nøisom med Hensyn til Græsnings, Melken er bedre, overflodigere, og giver mere Smør end af de almindelige Geder. Ethvert Klimma passer, koldt og varmt, ved Krydsning med Landets indfødte Geder, forsøges duvet saaledes,

at i det første Aar høves 1 Pood, i andet Aar 5 Pood, i tredje Aar 7 Pood; i det fjerde Aar kan forventes en reen Race. Den Thibetanske Race kan erholdes hos Ternaux tilkjøbt, den høves paa hans Gaard ved Saint-Duen. Af dens duvet forarbeides de fineste Schawls. Disse Thibetanske Geder ere nu indførte paa Alperne i Canton Bern, hvor de lykkes meget vel, men man har erfaret i Sveits, at Landets egne Geder i Bjerregnene have omtalte fine duvet under de grove Haar. Formodentlig have alle Geder, ogsaa de her i Landet, lignende fiin Laad, som ved Parring med de thibethanske kunde forøges. (Af Landw. Zeitung, Halle, Januar 1825, S. 40.)

§ 13. Silkeavl i Markbrandenburg udvider sig nu meget, siden en mere hensigtsmæssig Behandling blev bekjendt. Silken, som avles der, viger hverken i indre Godhed, eller i Besqvemhed til at forarbeides, for den italienske Silke. Et Selskab er traadt sammen til Silkeavlens Driwt. Foreningen bestaaer af Actiehavere. Man siger, at Silkeormen kan opklækkes overalt, hvor Morbærtræet vil groe. Dens Ueg udklækkes i et varmt Bærelse, som gives en gradeviis Varme fra 14 til 20 Grader R.; bliver Tørheden for stor i Kammeret, stænkes Vand. Med tre Unzer Ueg kan gøres et stort Forsøg, deraf opbevares Hælvten, om de første skulle mislykkes

af Mangel paa Ede. 29 Dage medgaae fra Ormens Udflækning af Egget, til den ophører at æde, i 7 Dage spinder den sin Cocon, dens Liv varer altsaa i 36 Dage, 11 Dage gaae bort med Egs Udflækning, ialt 47 Dage; indtræffer Kulde, kan medgaae 6 til 7 Dage meer. Man sættes i Forlegenhed, naar man ei bruger den Forsigtighed at være vel forsynet med Blade. I Italien og i Frankrige bringes Eggene den 30 April i det varme Værelse; i et koldere Clima sildigere, eftersom Morbærtræet faaer Blade, og man er sikker paa, at ikke Nattesfrost i Foraaet tilintetgjør Morbærtræets første Skud. I England har et Selskab forenet sig til Morbærtræets Opelsning, og i Berlin ligeledes. Silkeavl er en passende Syssel for gamle Qvinder og Børn, som derved kan have Ophold og Fortjeneste. Til Byen Cork i Irland er ankommet fra det sydlige Frankrige 26000 Stkr. hvide Morbærtræer, indkjøbte for et Selskabs Regning, og bleve betalte med 10000 Pd. Sterl. (Uddraget af bulletin par Ferussac for 1826, p. 240.) Vel ernæres Silkeormene af Morbærtræets Blade, men man vil paaastaae, at de æde ligesaa gjerne Bladene af acer tartaricum. Doctor Sterler i Baiern har den Erfaring, efter eget Forsøg, at dens Blade ere mere passende til Silkeormen og tillige sundere end Morbærtræets Blade. Da dette Træ faaer tidligere Blade end Morbærtræet,

er og mindre fuldstændigt, kan man udslække. Og tidligere ved kunstig Varme, og strax forskaffe dem Blade at æde. Om Ormen spinder saa god Silke efter den Føde er ei endnu bekendt, saa meget veed man, naar Ormen først er vant til Morbærblade, da har den Modbydelighed mod andre Blade. (Uddraget af Wochenblatt des Vereins in Baiern.) I Baiern søger man at opmuntre til Silkeavl, ligesom i Brandenburg. I Karene 1783 og 84 var stor Liebhaberi hos os for Silkeormen, saaledes havde næsten alle conditionerede Familier i Odense Pappir-Tutter med Silkeorme hæftede paa Vindueskarmene i Solen, de fødte Ormene med Ribblade, det gik ret vel an, nogle brugte Salatblade, det var mindre passende. Men at varme en Stue for dem til passende Varmegrad, det kjendte man ei. Den haspede Silke var som Floksilke, den brugtes til Handsker, Foder til Klæder, og deslige. Da Alle manglede Blade til dem — thi de kan opæde et heelt Forklæde fuldt Blade paa et Par Timer — og de gjorde Bærelserne skidne, tabtes Lysten.

§ 14. Angaaende Frugttræer, Espalier, samt Viinranker, som kunde tage Skade af Nattefrost om Foraaret, tilraader Doctor Säger i Würtemb. Corresp. des Landw. Vereins, 8 Band S. 139, Aarg. for 1825, naar Thermometret staaer 1° over Frysepunktet at besprøite Træet

med en Sprøite. Skeeer det tidligere, skader det; og skeer det sildigere, er det til ingen Nytte, da Temperaturen har allerede yttret sin skadelige Virkning. I Transactions of the hort. Society of London, Vol. 6. tilraades, at beskytte Espalietræer fra Frostene ved at sætte for Træerne Stiger af 6 Fods Bredde, som anbringes saaledes skraa op til Muren, at Stigens nederste Deel staaer 3 Fod fra Muren, og støtter sig mod dennes øverste Kant. Trinene bør være i 18 Tommers Afstand, forsynede med smaa Duffe af Halm eller Hør, af nogle Tommers Længde. Ved det at Stigen staaer skjæv, brækkes Frostens og Vindens Magt, uden at afholde Soel og Luft. Man sætter Stigen for Træet, naar Bladene begynde at vise sig, og vedbliver til at Frugten har faaet en vis Størrelse. Derpaa borttages Stigerne og hensættes under et Skur, de kan vare i flere Aar. Figentræer, hvis Grenene bestemte til at bære Frugt, indvikles i Papiir, naar Frostene begynder. Papiiret hæftes sammen med en Knappenaal, som et Forbind. Grenen hæftes til Muren. I April, naar Veiret bliver mildt, aftages Papiiret. Da Frostene virker meest skadeligt nær ved Jorden, vilde det være gavnligt at give Læ ved at plante passende Buskværter.

Den engelske Gartner Kunghyt tilraader, at beskytte Blomsterne paa Espalietræer for Frost i

Foraaet, med Grene af Birketræ, 2 Fod lange, indsamlede i deres fulde Grøde, mod Enden af Junii; de opbevares fuldkommen tørre paa et bedækket Sted, indtil man vil bruge dem. Disse smaa Grene hæftes til Muren, ved Hjælp af Baand, saaledes at det Nederste er i Berørelse med Muren, og at det Øverste holdes 8 à 10 Tommer fra den. Paa den Maade har Knight havt ypperlige Ferskener i Englands raa og ustabile Klima. Er Grunden lav og fugtig, skal Grenene være tykkere, end der, hvor Grunden er tør og ophøiet. Bedækningen maa ikke være saa stærk, at den aldeles forhindrer Soelstraalernes Afgang. Som Frostene aftager og Knoppene udvikle sig, borttages stykkevis nogle Grene. Det er Fugtigheden, som skader, ei alene den i Luften, men og den, som yttres sig, naar Saften er i Bevægelse. At udspænde et Garn for Espalietræet gavner, da Fugtigheden holder sig til Masserne, men under Garnet er alt tørt. Det er at formode, at ethvert Legeme, som trækker Fugtighed til sig, vil bevirke det Samme, saasom brændt Kalk, Lougværk, Halmbaand. Utjenligt er det at hænge Maatter for, de tørres vanskeligen, og ere de fugtige, skade de Blomsterne de skulle beskytte.

I Wochenblatt. d. Landw. Vereins in Baiern, Aarg. 1824, S. 544, anbefales, at vande Biinstokke, hæftede til Vægge, hver 14de Dag

med Gjødningevand af Svine- eller Koemøg, i hvilket er opløst brændt Kalk, blandet med Dree blod, i det Forhold: 1 Deel Møg, 2½ Deel Vand, og deri Kalken.

§ 15. Af Viindruer, Stikkelsbær, med øvrige saftfulde Bær, hvis Saft udpresses, er det bedre at presse Saften ud med Balsen end med en Presse, thi ved Viindruer har Kammen, ligesom ved Bærrene Kjernen, en egen stærk og ubehagelig Smag, som ei maa blandes med Saften. Balsen skrues ei saa fast, at den knuser Kjernen. Det anbefales i Frankrige, og omtales i bulletin par Ferussac pour 1825 p. 281.

§ 16. Steenfrugt, saasom Ferskener, ligeledes Æbler og Pærer, tørres ved at overskjære dem i to Dele, og lægge dem med den convex Side paa Maatter i et Kammer, som stærkt opvarmes af en Dvn, derved beholde de deres Saft og gode Smag; det kan bruges med al Frugt; (meddeelt i *american farmer*, Vol. IV. p. 135.)

§ 17. Mais, tyrkisk Korn, *Zea mays*, er flere Gange forsøgt her i Landet, dens Korn ere blevne modne i en tør Sommer. Professor Hansen, Rector i Ribe, cultiverede den i mange Aar, hos ham modnedes den 7 Gange i 9 Sommer. Den maa kunne lykkes, naar man vælger en tidlig moden Art. I *neue Annalen d. mecklenb. landw. Gesellschaft*, 1ster Jahrg. 1stes H. S. 13 meldes, at man har forsøgt i Mecklenburg en

Mais, kaldet *Zea mays præcox*, den bliver moden ved Mikkelsdag, den holdes reen ved Hæfning. Mais saaes i April, lægges en halv Alen mellem hvert Korn, voxer til Tobakkens Høide. I Botanisk Hauge have flere Varieteter af Mais. Kornene kan bruges som andet Meel af Sæd.

Det pomologiske Selskab i Brunn i Mähren lod forskrive Mais fra Nordamerika. Selskabet erholdt tilsendt fem Varieteter, nemlig: 1) flatted rowed corn, 2) white early corn, 3) sweet corn, 4) Lady corn, 5) yellow corn. Alle fem Species vare hinanden lige i Udseende og Størrelse, undtagen Lady corn, som var mindre. Alle fem Slags bleve lagte i god Jord, mod Sonden, i April, de bleve 7 til 8 Fod høie, undtagen Lady corn, som blev liben og svag; den blomstrede først i September, og bukkede under for Climaet. Det viste sig, at 1, 3 og 5 ere passende for Climaet i Mähren, og at yellow corn No. 5 gav det største Product, men No. 3 var sødest, derimod No. 5 overgik i Frugtbarhed den bedste Høst af europæisk Mais. (Saaledes meddeelt i Mittheil. d. Mähr. Schles. Gesellschaft f. 1824, I S., S. 9.)

§ 18. Med Hirse Korn fra China er gjort Forsøg i Baiern, og det har viist sig, at den kan naturaliseres i Europa. Ugerdyrknings Societetet lod gjøre Forsøg i Muldjord paa Kalksteen, den udplantedes som Hirse i Almindelig.

hed. Høsten var overordentlig stor, men Korne-
ne mindre, de give sig stærkt ud ved Kogning,
og ere i Smag og Næring at foretrække for sæd-
vanlig Hirse. (Efterretningen læses i Wochen-
blatt des Landw. Vereins in Baiern for 1824,
No. 20, S. 328.)

§ 19. Ufdøde Agent Holmblad dyrkede paa
Blaagaards Jord i flere Aar Valmue, papaver
somniaferum, som lykkedes særdeles godt. Frøet
blev radsaaet i April, i Rader med 2 Fods Af-
stand, at en Hest med Skuffejern kunde gaae
mellem Raderne, for at holde dem rene. Høsten
var strax efter Kornhøsten, og gav en stor Af-
grøde. Frøet solgtes, og af Noget pressedes
Olie til Madbrug. I Englang har man gjort
en heldig Begyndelse paa 12 Acres (9 Eder. Land)
som har givet 196 Pd. Opium. Det maatte
kunne betale sig for en Apotheker. Frøet blev
saaet der sidst i Februari og først i Marts, i
Rader i 20 Tommers Afstand, i god, løs, sand-
dig Jord, tht leret Jord er utjenlig. Frøet blev
saaet efter Koer Aaret forud, og da Valmue ei
afkræfter Jorden, kan den tages i flere Aar ef-
ter hinanden. Høsten begyndte den 21 Juli, og
endtes den 7 August. Ved Koner og Børn ind-
samledes Hovederne, de affkares i afværende
Rader, saasom den 1ste, 3die og 5te Rad, deref-
ter den anden og fjerde Rad, for at ikke Arbej-
dernes Klæder skulle astørre Easten paa hele

Rader. Den engelske Opium skal af Lægerne erkjendes for at være bedre end den ostindiske, den betales med 2 sh. (5 Mk. dansk) pr. Pund dyrere. Fordelen af Forsøget paa disse 12 Acres var 196 Pd. Opium til 1 l. 10½ sh. pr. Pund, som udgjør 298 l. 18 sh., og 30 Centner 22 Pd. Frø à 12 sh., som udgjør 18 l. 5 sh. 3 d. Regnes 1 Pund Sterling til 9 Rbd. dansk, var det 2844 Rbd. af 9 Tdr. Land. Det kunde betale sig, og var alene et Levebrød for en Gartner, men meest passende for en Apotheker. (Efterretningen er udbraget af bulletin par Ferussac, for 1825, P. 222; den høves i Athenæum, et Læseselskab paa Østergade, hvis Bøger udlænes til Medlemmerne.)

§ 20. I Storhertugdømmet Baden har man gjort det Forslag at dyrke Bjergrisen (*oryza montana*), man formener, at den kan acclimatiseres der, naar man vælger et Sted, som har Læ for pludselig Afkjøling, at den saaes paa et Beed, og ei udplantes før efter Frosten om Foraaret, at den saaes betids, saa at den kan blive moden i September, at man vælger af det Indhøstede de bedste Korn til Udsæd, at man hvert Aar saarer noget tidligere, og ligeledes tidligere foretager Udplantningen. Man forsøger med at udsaae til forskjellige Tider med Ophold, dog ei førend Frosten er forbi om Foraaret, som og at anvende varm og stimulerende Gjødning, og

væde Frøet i Menneske-Urin. (Det er udbraget af Verhandl. d. großh. Bad. Landw. Vereins, for 1823, 2 H., S. 125.) I Didrichsens Tillæg til Magazin for Næringsstanden, 3die Bind, S. 196 læses, at Hr. Skildknecht, Ritmester i det Slesvigske Rytter-Regiment i Horsens, har havt modne ægyptiske Riisar, han udsaaede Kornene i August og September, den 21 September var det 2 Sommer høit. Noget saaeedes i Haugen frit og paa Marken, vorte og blev moden; han siger, at det kan saees som Winterkorn, ligeledes om Foraaret, som Byg og Havre, høstes sidst i Juli.

§ 21. Hørfrø fra Riga ansees for det bedste, det er fordi gammelt Hørfrø er bedre end det ny til Udsæd. Vilde vi gjemme vort hjem-avlede Frø til det blev 7 til 8 Aar gammelt, vilde det være ligesaa godt som det Rigaer, thi der tørres Frøet, ligesom deres Sæd, ved Duv-varme. (Af Christen u. Verhandl. d. oec. Gesellsch. in Sachsen for 1824, 12 H., S. 46.) Af samme Mening er man og i Baiern, thi i Wochenbl. d. Landwirths. Vereins in Baiern for 1824, No. 16, anføres, at Aarsagen, hvorfor sidste Aars Afgrøde er utjenlig, er den, at da bliver Hørrøen Aar for Aar kortere. Den bedste Hør erholdes af Frø, 6 Aar gammelt, opbevaret paa et luftigt Sted. Forsøg har viist, at Frø, 12 Aar gammelt, har givet det bedste Hør, thi ved

længe at gjemme Frøet, eller og ved at oventørre Frøet, som i Rusland, dæe de svange Frø, som ville give kort Hør.

§ 22. I Thaers Antalen 14 B., S. 343, anbefales at rødde Hørren ved at udbrede den paa Wintermarken eller Klevermarken, da Afverling af Frost, Regn, Sne og Soelstin vil ublude det bindende ved Stilken, og gjøre den beqvem til at brydes i Marts. Sæden og Græsset erholder Beskyttelse af den spredte Hør, og gavner som Gjødning, ved det at Hørren udludes.

§ 23. I Ferussac bulletin, pour 1825, P. 209, fortælles, at Phormium tenax, Hør fra Nyseeland, lykkes meget vel i det Sydlige af England og Irland, den giver en stærkere Tave, og et større Product end sædvanlig. Dmgangsmåden med at rødde og bryde den, er den Sædvanlige.

§ 24. I anførte Journal af Ferussac, for 1825, P. 278, anbefales at tage sit Sampefrø fra Storhertugdømmet Baden, det giver en Champ, som er bedre til Louge til Skibsbrug. Frøet maa saaes tyndt, og i Jord, som er ei for leret; ligeledes anbefales den fra Piemont, som og ansees bedre end den franske, som dyrkes i Elsas, Bourgogne og fl. Provindsfer.

§ 25. Angaaende de forskjellige Arter af Kartofler, havees i Schriften der Schl.=Holst.

patr. Gesellschaft, 5ter B., S. 87, et læseværdigt Stykke. I dette anbefales som de bedste: 1) die Pommerſche; 2) die weiße; 3) die Preis von Holland; 4) die kleine Rußkartoffel; 5) die Zuckerkartoffel; 6) die beste Speisekartoffel; 7) die edle gelbe Kartoffel. Af disse 1 og 2 formedelst deres Frugtbarhed, 3 for dens Meelrighed, 4 og 5 for deres Velsmag, 6 og 7 for deres glatte Overflade, Velsmag og gode Udſeende. I de Mecklenb. Annalen anbefales den Peruwiansche, den er ſaa ſtor ſom et Barnehoved.

§ 26. Runkelrúben har man i lang Tid anbefalet ſom tjenlig til Sukker og Sirup, men nu paaſtaaer man, at 100 Pd. Kartoffler giver 11 Pd. Sukker, men Runkelrúben kun 4 Pd. (Nærmere Forklaring derover læſes i Galls Anleitung für den Landmann zu Fabrication des Sirups u. Sukkers von Kartoffeln, mit Kupf., Trier, 1825, 38 S. 8vo, 12 gr.) Er det ſandt, kan det betale ſig at bruge dem dertil; det var dog værd at forſøge. Imidlertid maa tilføies, at Runkelroer have det Særegne, at de mod Foraaret tabe deres Sukkerſtof og yde Salpeter, ſom kunde benyttes ved et Salpeterværk, (eſter Feruſſac, Vol. VI, Pag. 135.)

§ 27. Af Boghvede dyrke vi polygonum lagopyrum, ſom tjenligſt til Meel og Gryn, men p. tataricum ſkal være mere paſſende til grønt Foder og Høe; den ſaaes da dobbelt ſaa

tykt, som sædvanligt, og kan saaes til forskjellige Tider, ligesom Bikker. Med Boghvede kan Roer saaes i August, ligeledes kan Klexer saaes i den. (Den Unbefaling gives i bulletin par Ferussac p. 1826, Pag. 103.) Den Siberiske Boghvede, p. devaricatum, har den gode Egenskab at være en god Foderurt i sandig Jord, den udholder godt Vinteren i Mecklenburg. (Uddraget af N. Annalen d. Mecklenb. Landwirthschaft, 1 B., S. 668.)
